

Sə a cagə bə tə a sə taam-su sə hweru sə n yi a paa-tu. Sunswama, sə yagə : bə nwanu a pweu n yi ya kəm, a yéisu sə taami bə sə taamsu sə hweru, bə maa hyansi də a pweu, i yaam Yombətu carau e."

Fə n cesə sani də í toyeni, bə yousə.

Də dahə, fə pwe-bisi maanə sə magərəsi bə dei tihə bə kwambə fə disu hyahə bə fə tə : "Sunswamə, tə nwam a ywomba e."

Sosefə sə yegə bə tə : "I pə n hwanə. ¿ M nwam Yeni ?

I yi nagə bə m paa hweru e, Yeni kaasə bə tə kwansə suu bə nagə pwasa hirə-wosi bə nwanu i n nua kəm yagə.

I pə n baam ningə hingə, m nəm i pugə də i təpwi sai."

Də í buo-nari toyena mwanə fə pwe-bisi karə buoi.

Sosefə yia Esiptə hyahə, bə tou byena kogə də pwigə cerəkə.

Fə n yiem bə saagə fə kwanu tiim bə pə nagə u butə, bə fə kwondə hwangi-kwogəhu hyahə, bə bea Esiptə hyahə.

Tə teini byali dakoru!

Sabi n tyesə-i byensəkau

Allons à l'école byali !

Guide des animateurs

N twagəsə-u də í sabi :

Kurt P. LAPERE

Jean-Baptiste Y. TAGALI

Pascal D. KIATTI

Sabi yerəkau :

Association des Alphabétiseurs de Matéri
s/c PADIC Matéri ; B.P. 25 ; Tanguiéta

SIL Atacora ; B.P. 45 ; Tanguiéta

© 2004 Tous droits réservés

Byendəm 10

Isərael tə hyamə bə ham Esiptə tintuom hyahə Gosem í byagəhu, bə n pugə tihə bə də tinu, bə sandə bisi sə n wosə magəri. Sakob yi kwana Esiptə hyahə pwigə n byena pəlei.

U bwosi sai sa n nwam byena kogə də pwisi nasi də byena pəlei. Isərael n mandəm bə tə də huməm bwasi, də wusə u dapebə bə bə tə : "M yem wasə e. M nəm yie dai, i n puha Kanaa tintuom hyahə. Sakob n dougə sani u n yí tounu toyena n dyeha u bisi, bə pisə, bə twasə bə sə burə.

Sosefə tə hyamə, bə dei fə pweu hyáhə, bə tu hu-dabwoni bə u wam.

Bə tə hyamə bə wusə fə bwogətwola bə a ya bə tə : "I saagə u hyáhə wuum n nəm mwanə-məm u pə pahəkə."

Də sani, bwogətwola dyahə kə hyamə.

Bə kwana da-pwisi nasə, bə ba dwosu Sakob kwanu.

Bə n kwandənu bə saagə hudurau wuum bə tu daa hyamə.

Esiptə yiebə ham u huməm bə kwana daa-pwisi pəlei.

Sosefə tə hyamə bə tei fə pweu tuum.

Esiptə tintuom hyahə kawə-camsi, də begau mandətu, də syeli hyahə da-cana sai fə turə ; fə təpuu, də fə pwe-bisi í təpwi, də fə pweu yóu, hirəbə sai sagə yi teise.

Gosem syeli hyahə ba hirau yi pə sandə ; də bisi də doru pə nwa.

Sansi sandu də san-dogəbə yi turəse Sosefə. Hutibə yi karəkəse magəri.

Sosefə tu fə pweu bə wasə, bə yatə Esiptə bə wagənu fə pwe-bisi, də hutibə sai.

Sosefə pwe-bisi sə : "Tə pweu n yia ama, Sosefə yí pirə fə pii, fə yi tə yega hweru tə n yi fə paa-tu hyantu tə sai."

Sə twona canantya bə tə, u tei Sosefə tahi, bə fə cagə bə tə : "A pweu tandə huməm bə cagə a pwe-bisi bə tə :

dapebə dia Esiptə hyahə. Də sani, Sakob təpuu səsai sa wagə bə n nwam hirəbə pwisi pəlei.

Sakob disa Suda, də u yi dyem bə nində bə cagə Sosefə, u maaməm yem Gosem hyahə. Sakob də u hirəbə n nində dai Gosem, Sosefə pirə fə sangə də kə sanhu bə n pa Gosem, bə yí courə fə pweu. Fə nində sani hyani, bə pwii curə bə tə fə pweu wa-wam, bə n yousu.

Isərael ya tə : " Də m sa fwa m yia, m бага, bə maa m a hyambəse də a fu."

Toyeni n cagə-i sabi hyahə n nəm nwam kəm

N dieu paase dakoru hwarəsi mangəm, u hyá dieməm də yaam də n duuməm.

N dieu n pə hyá-u dieməm pəpei, u tahi u yagə də pwa yéi byendənə e.

A cagə hirəbə bə tə diem də yaam byendəm pə nwam yuoi hyahə dyahəm nwa, bə bə fiigə bə tə bə yí fi byendəm, bə sa bə tiim bə byega bə hyim bə fi byendə sabə-cembi yaam. Də də í hyáhə, a mwana bə mandə bə tə:

1. **sabi yaam suu n mingəm bwosi hyahə.**
2. **bə buru twagəsəm hyahə nuyaam n yerəkə kəm də nii n yisəku kəm.**
3. **mwanə bə mandə tyemba n kaam kəm a twaa.**
4. **bə mansə nou dieməm.**

Də í hanə-nasa n nwam-ha sabi adi də hyahə kwobə-nasa tən nəm byensəm-ha yaam də dieməm də suu mingəm.

Sabi adi, də i cagu i n nəm byensə kəm byali dieməm də də yaam karə-diaka ha hyahə.

Də í byensəm tou saba dia : sabə-yakai də sabə-diemkai.

Dai ceri, sabi ceri hyahə tou twam-dyahəkam sabə-fehu cerəhu e.

Sabə-diemkai hyahə tou bə n diem tahi.

Sabə-yakai yí fi bə yuu bə nində byena pwompwom də hiribə pə diem də hyahə.

Ntə ceri n fiigə-hi tən nəm nyosu kəm :

- Nyosəkau kwandənu bə n syeləku byendəkabə, bə hyá bə tə bə nwam camə e, u pə kwandənu bə n bə wondə bisi yiem.
- U pə kwandənu bə n yinsu byendəkabə bə bə diu fei.
- Də nyosəkau kaám byendəkau u cei yegəm, u pə kwandənu bə n tumə swahəsü bə u kaámsu, də kwandənu bə dwóndə bə kaám byendəkau tuou e. Də nyosəkau nagə bə kaám byendəkau ningə, u kwandənu bə dyem bə wusə u hiri bə fi bə u kaám. Bə tei bitə bə səsai, bə pə n tesu sani səsai byendəkabə n twahə-bə yegəm suu. Nyosəkau kwandənu bə mwana byendəkabə n byekə də yiem, bə n yensu səsai cesə, bə səsai n twagəsü, bə n yegu kaám bə n narəku bə twabə yaməm. Nyosəkau kwandənu bə n beem yanfum, bə pə mwanə byendəkau dieu u yí n hyá bə u terə sani bə tə u yega kaáməm.
- Nyosəkau pə kwandənu bə kaám byendəkabə u nam pə bə byensa ningə n dyegə. Də nyosəkau kaám byendəkabə ningə bə n dyem bə hyambə-kə, bə kwandənu bə fi yega suu.
- Də nyosəkau kaám byendəkau twaməm, də u cei, hyiməm bə u kaám kaáməm u cei yegəm, fei u korə, nyosəkau kwandənu bə mwana byendəkabə twabə u tiim.
- Də byendəkau yegəm pə wagənu kaáməm bə sa kou couí, nyosəkau pə kwandənu bə tə u pə yega suu. Də nyosəkau kaám byendəkabə, bə sai wagə bə yega ningə cerəkə ba kə yi n nwa, də kwandənu bə yéi byendəkabə yem hyaməm.

Bə yegə ya bə tə : "I magərəbə sagə hyambəse i nuoi dia, də m hywabəkə Bensame sagə hyambəse.

I mandəse bə tə, m e Sosefə n i twagəsənu akwei.

Tei-ni i cagə m pweu, m n bou hani-ceti n dyeli Esiptə tintuom hyahə.

I u cagəsü i n hyambə-i sai, bə u pirənə tuntwom."

Də sani e, Sosefə n təm Bensame wa-wam bə n yousu, Bensame masə fə wam bə n yousu.

Fə tə hyamə, bə n yousu bə twaku wam fə pwe-bisi.

Də sani e, fə pwe-bisi n karəm buoi bə cetə bə n twagəsü.

Sosefə sə pa nin-pesi barəm cə-carəm sə sai, Bensame hyau, bə u pa nin-pesi barəm num, bə wagənu pei biim kosi tari.

Bə sagə nangə fə pweu muna-dasi pwigə, bə mwanə bə sə touga Esiptə nin-susi, bə sagə mwanə bə touga diru muna-sesi pwigə, də bə n nəm hyim-tu bə yegəne.

Bə n byagə wasə sani, fə ya fə pwe-bisi bə tə, sə pə hum couí, bə sa sə cousə.

Sə tə hyamə bə yisə Esiptə, bə n hundə Kanaa sə pweu Sakob tahi. Bə nində, bə u cagə bə tə : " Sosefə makə e, fə yi pə yia koo ! Fə e n tinə-fə Esiptə sai !" Ama, Sakob pə fí mansəm, bə maa də yi nwanə kwansəm e.

Sə u cagə Sosefə n ya toyena sai, bə u fiigə muna-sandu fə n mwanəni-tu də sə yí u pirənə. Də sani e, Sakob yaməm n wunəm, u mandə bə tə toyeni-magəri e,

Bə ya bə tə : "Yeni ! M bigə Sosefə yi pə yia !

M nəm tei bə fə hyambə bə sa fí yia."

Isərael wurə u toum sai, bə n hundə Esiptə.

Sakob furu sai n yi hwi-hu Esiptə, u yi nwam pwisi hadwam də hirəbə hadwam, bə yasə u bi-pwobə. Də Sosefə sagə yi tounə

Byendəm 9

Bə n yei sani bə sai, bə sandə hyanfə də fə pwe-bisi bə carəbə, fə mwanə sə fə mandə.

Fə tə hyamə, bə yousə bə sigəsə.

Syeli hyahə yiebə cesə, də í toyeni nində begau yahə.

Fə cagə fə pwe-bisi bə tə : " M e Sosefə ! M pweu kwarə fu ?"

Sə buoa pwei, sə yaməm sə kara, sə pə fí bə fə yegə toyeni.

Də sani, fə sə tə : " Bwasəkənə-ni m tahi."

Sə fə bwasəkə, fə yegə ya bə tə : " M e Sosefə, i pwe-bigə i n yi kwosə-kə hyangə cendəbə, bə kə hura Esiptə tintuom hyahə. I pə yasə i yaməm swanə, i pə n husunu i hyim, i n m kwosəm, bə m maanu ala.

Yombətu n m maanu ala bə nagə m i pwasa.

Byen-dyaki hyamə, də tintuom hyahə bwani bou, də a kwarə a í num, də hirau pwa fí tihə dyahəm.

Yombətu yi dyem bə m disani tintuom aməm m hyahə, bə nagə i dabuoi wei, bə i pwasa i n tinu i hyim.

Sunswamə, i sa mandəse bə tə i nwa n m maanu-bə ala, Yombətu e n m maanə-u.

U sagə e n yasə-u m kwandə begau mənise-ceti u n daam-ni, bə yasə m nəm disə Esiptə begau duhu hyahə twaməm sai, m sagə e n tinu Esiptə tintuom sai."

Bə tə hyamə, bə sə tə : " Pwei-ni tuntwom, i hwi cagə m pweu, bə tə m wei, Sosefə m e n i twona-u də i u cagə bə tə, Yombətu yasəse m n tinu Esiptə sai.

U hogə hunə m tahi. Də u nindəne, u yí ham Gosem í byagu, hyau, də u bisi, də u ha-bisi, də u nahi, də u busi, də u swobi bə wagənu u n tou-i sai.

Hyaməm, u yí m nəm bwasi. Bwani yegə kwarə byena num, də u nindəne ala, m nəm u mwanə diru, u pwa yia bwani, hyau, də u yahə yiebə sai də bə doru."

- Də byendakau yega yegəm də n pə sui pəpei, a bea yanfum, bə u tyesa suu, bə pə n u toum bə yagə u pə hyá nimu, twam u yuoi hyahə pə dyahəsu, bə sagə pə n u haru, bə yasə u yegə bə bei. Də byendəkau kwatə yegəm pəpei, a kaám bə tə : "¿ Wei tə tuou n nəm fi-u ?" A pə kwandənu bə kaám byendəkabə kaáməm bə cei yegəm a yega magərau.
- Nyosəkau kwandənu bə n pagu byendəkabə bə narəku bə yaməm, bə mwana hyani də də byendəkabə tuou pə n hwanə tuou bə pə mwana bə n hwanə ningə n tou-gə daasəm kə paam. Bə pə yasə byendəkabə n nagəsənu bə twabə dakoru hyahə. Nyosəkau pə kwandənu bə yaga (bə swanə) byendəkau yaməm.
- Daa səsai dakoru kwandənu bə tou kwansəm də yam-narəm. I n ciru dakoru san-sui. Byensəm tən pə wasə i sagə yegə n nwsə bə hyuom bə pə nagə bə hwi. "*Də tə sandə sini!*"

Kwobə-cembi : Kwansəm

Kwansəm n nagə bə tiim n dyeli

A mwana byendəkabə mandə yaam suu n mingə tahi.

A mwanə byendəkabə :

- bə n hyá bə n yuum kəm (bə n wusə-i bə yagə yaam)
- bə mandə bə n hyá bə tə sabi yaam nwam nin-sugə n tou-kə yem e bwosi hyahə
- bə n hyá bə tə hirau yí fi bə ya sabi bə futə bə n nwanu u twagəsu yiem

Kwansəm byegəm

Hanə-katai ali də suu də bansəm bou byegəm tahi e. A byegə a hyim. Də myati ba byegənə də hyim suu, hyaməm də yí fi tei bə nyosa suu. Də pə nwanu hana twaa, sandə a byegə a hyim bə sa fi tei nyosəm.

A. Sabi yaam

Nyosəkau kwandənu bə diem bə byendə u byensəm yaam suu, bə fi bə tei bə m nyosa. Də kwandənu bə n yuum bə pyensə bə nwanu də twagəsə yiem (bə nwanu də cagə yiem). Bə terə də í nyosəm toyen-yuoa.

- daa mandəm sabi
- dapuodyani yaan-saba
- Swombi, cwoməsəm də tyagəmi
- Bigə hyurəm
- Ceri mangəm hirau kwanaru hau

Sosefə pwe-bisi yaməm swanə, sə cierə sə dyerəsi. N dyekə sai yegə toúga kə munagə, bə fwagərə syeli hyahə.

Suda də u pwe-bisi, bə yatə Sosefə yahə, də fə sə : "Bə n hyambə n dyeu fwobəhu hyahə wurau hwambəkə, də hyau e n nəm kwandə-u m ywombi. I bei n kwarə-bə, i yem kwa hyahə. I n hundə i pweu tahi."

Suda bwasəkə Sosefə bə tə : " Cambau, a m pasu couí m a cagə toyeni. Cembə dai, a da tə kaám də tə tou pweu də hywambəkə cincani.

Tə a yegə bə tə, tə pweu nam fu, bə sa ciensə magəri ; də tə saga tou hywambəkə. Tə pweu kə sandə bə ciemse. U kə fwa magəri. U pu-cuni bisi hyahə, kə e, n kwarə-kə kə carəkə.

Kə cangə yi kwa. A sə tə kə maanu, a nagə bə kə hyambə.

Tə a yegə bə tə də í dapəkə pwa fí candə tə pweu tahi, də kə u cande, u pwa n bou. A tə yegə bə tə, a pwa yegə tə wondə, də tə pə yatənə bə kə sanənu.

Tə n da hwi dai tə pweu tahi, bə u fwahəsa a nu-byebi sai.

Tə pweu n da tə tə dai tə yatənə bə nundə diru, tə u cagə bə tə tə pwa fí yatənə bə pə sanənu tə hywambəkə.

Də tə pə kə sanənu, cambau pwa tə wondə.

Tə pweu tə yegə bə tə : Də ningə kə tu couí hyahə, yam-puom yí mwanə m yia də m dai pə ninde. Də də yei i tahi e.

Də m hwi sunswamə, tə pweu tahi, bə pə kə sanənu, u n kə fwa kama, yam-puom yí u wua, də tə e n mwanə-bə bə maa, m da yéise m pweu tahi bə u cagə bə tə də m pə kə hurənu, u m tuom m wei. M a kwambə duni e, yasə m cigərə bigə aka kə hani, bə n nwam a ywombi, hyangə, kə hwi bə wagənu tə pwe-bisi. ¿ M nəm nində kəm tə cincani m pweu tahi, də bigə aka, də kə kwa ? Bwo ! M pwa fí bə n wuúm m pweu, də u hyambu də í canda twaa buru !"

Sosefə yi pə fí korə fə hyim fə tuntwandəbə disu hyahə, bə buusə dwonə bə bə tə : " Yeini tumu i sai !"

Byendəm 8

Sosefə n hyambə sani, də sə sanənu Bensame, fə cagə fə tuntwandəbə ciau bə tə : "Turə hirəbə aba m yahə"
Tuntwandəbə ciau hyau, u turə pwasəbə Sosefə yahə.
U yasə Simeon yenə, bə tei u pwe-bisi tahi.

Sosefə n doú sani duhu hyahə, sə fə mwanə sə pabu, bə kwambə fə disu hyahə, sə tina tu tihə.
Fə sə busə bə sə banga, bə sagə yegə sə kaám bə tə : "I pweu da-cani i n da m cagə-i hyani də yem, də bansi ? Də kwarə fu ?"
Sə fə yegə tə : "Tə pweu tahi dafia bou. U nam kwarə fu."

Sosefə hyambə fə hyuo-bigə Bensame.
Sosefə n hyambə sani fə hywambəkə, də fə di, də katə tahi, fə catə fə toyeni bə tə wagəbi, bə yisə doú fə dii hyahə, bə yousə.

Bə wasə bə yurə fə nuoi hyahə, bə yatə fə pwe-bisi tahi.
Sosefə sə fə tuntwandəbə ciau : " Pirə bə fwobəru, a dwona diru də bə n nəm fí toú kəm.
Bə hyagə fwobəhu hyahə, a kwondə m wurau hwambəkə."
Hirau hyau, u paa Sosefə n kaám kəm.

Sagəndəlehu, Sosefə pwe-bisi toga diru sə munasi, bə sə pa couí, sə n hundə. Sə yei syeli hyahə, bə nam pə candə, Sosefə ya fə tuntwandəbə ciau, bə tə : « Pwei ! A nində hirəbə hyamə, bə bə kaám bə tə : "¿ Barə n mwanə-i bə i yurə m cambau hwambəkə?

U tapa bə sə nində, bə ba fwahəsa Sosefə nu-byebi.
Sə u yegə tə : "¿ Cambau, barə n mwanə-i a tə twagəsənu kama ?
Tə pwa maa bə yí paa də í ningə buru ! "
Sosefə tuntwandau cendə, bə n wonsu sə fwobəru hyahə. Bə dyem sə cangə tahi, bə yandə hyagə tahi.
Bə tei hyambə wurau hwambəkə hyagə fwobəhu hyahə.

- kuhu twaməm sabi
- bə n nangəni sabi n dyeli hirau, nwanəm bou tihə

Saba bə n diem-ha dapuoi hyahə :

- daa mandəm sabi
- pe-kwandu
- sandə dai sabi (*jugement*)
- dieməm n bou-məm sigi paku hyáhə, yia sakə hyáhə
- sida saba
- dakoru saba

Də hirau nam pə i diem sabi n carəm, a diem bə nangə hirau n twahu yaam bə tə u diem bə a yeganə.

Tantegə, 12/01/04

M ceta Kasa,

Sanə ali m a busu magərə. M tahi naru bou, m sa pə hya a tahi.

M da manə a yahe bə a pyahəsə twaməm, ala n cagəsə a n nam toum pwasəbə.

Sənswama, m sa maamə bə yagə a pwasəbə hwisə. Də a yi n tou hanəm, m yi maam yatənəm. Bə sa du a m cagə də couí bou, m sa fí maní. A m yegənə sabi m n hyá.

M n yi tou toyenə sai hyamə bə du bə a twagəsənu. Də tə sandə datwali.

Sambyem

B. Nyosəkau byegə toyena bə swabərə byendəkabə toa hyahə

A byega toyena dia də a wogəsi pə katə furi tarə, bə sa cagu ninsi pwompwom də də cesəm duum kunkwangə.

Kwansəm nyosəm

A terə kwansəm hyahə kwansəm cerəm.

A. Sabi yaam

Də a byendəse suu a nəm ya toyeni n dyeli də dai, a yí n yuum bə yagə dwolədwolə də karəlangə kwa, bə ywagu bagətu, bə pyesu niu bə ba nwanu sabi hyahə n cagə kəm. Bə yuum bə magəsu n cerəm cerəm bə wonsu n a byekəbə.

A pə n yuum sabi nandoum korə hirəbə n a byekəbə.

Də a yuum də nandoum cetə hirəbə korəm, a kwandənu bə nwošə hyani bə cetə bə n bə kaámsu toyena, twam bwosi toyeni, i n naru də hyáhə. A pə yensə bə ba yí ya bə tei dorə.

B. Nyosəkau swabərə toyeni u n byegi byendəkau toa hyahə

1. A cagə byendəkabə bə tə, i tyensi bə n twagəsu kəm toyena. Də tən cendə bə nwam toyen-magəri e bə tingə bə n twagəsu toa hyahə. A bə cagə bə tə, a yí swabərə toyeni hyini byendəkau cera toa, u kwandənu bə də swabərə byendəkau tuou toa couí n cerəm.

- a) A swabərə toyen-katai byendəka-katau toi hyahə, bə n pugə də í toyeni də sabə-fehu.
- b) Byendəkau hya, u kwandənu bə swabərə toyeni hyani byendəkau tuou bə ba n swabəru bə twabə toa hyahə bə nwansu hyamə.

Də i hwi, i pirəni i hywambəkə bə kə maanu.

Də sani, m nəm mandə bə tə i pə maanə bə nagə diisə syeli nwa, i nwam hirə-magərəbə e, i cagə magəri e.

Də sani, m nəm i mwanə i pwe-bigə, bə i yasə i n sində syeli hyahə i n nagə kəm.»"

Sə pweu sə tə : " I m wesase bisi dia : M bigə Sosefə yi kwa, m sagə pə hyambə Simeon.

I sagə n nagə ama bə pirə Bensame !

Də sa bou m yuoi hyáhə ? M pwa yéi, i pwa teinu m bigə hyan-hau. Kə cetau yi kwa ; kə e n kwarə-kə, kə carəkə.

Də ningə kə paa couí hyahə, i yí mwanə m n ciem kama, m yia də yam-puom."

Bwani ba n dwonsu Kanaa syeli byagu.

Sakob, də u bisi, bə di bə wasə diru, sə n da nundəni-tu Esiptə tintuom hyahə.

Sakob sə u bisi : "Yatəni, i nundəni diru kunkwangə."

Suda u yegə bə tə : "Syeli hyau, da tə cagəse bə dega, bə tə də tə yegəne, bə pə sanənu tə hyagə, u pwa tə wondə.

Yasə m kə pirə bə teinu. M e n nəm kə wonsu-u.

Də tə pə nagə bə yia bwani, də tə bisi, tə kwandənu bə fwagərə.

Də də n nwam kəm, a ba sa n wuúm m wei ; m e a n sən n kaám-u a bigə."

Sə pweu Sakob sə tə : " Də nwam haami e ; də i tei, ntə i n nəm paa kəm : Yensəni tə syeli hyahə nin-susi, bə kwondə i sagəsi hyahə, bə tei pa syeli hyau. Pirəni i hywambəkə, i tei hyambə dau hyau.

Yombətu n kwa-u wasəm, bə pwa cei ningə hingə, u e n nəm yasə-u də í dau i wuum nansiməm, bə yasə i hurənu Simeon də Bensame.

Də m bisi were, m nəm hyá bə tə m Yen-cousi e."

Sakob bisi yensə pabu, bə pirə Bensame bə fwagərə Esiptə tintuom hyahə, Sosefə tahi.

Byendəm 7

Sosefə sə tə : "Dó i kwa yem, bə nwam hirə-magərəbə e, u carau kwarə ala ywombə-dii hyahə, twabə hura diru bə mwanə cincani yiebə, bə pə yia bwani. I hwi maanu i hywambəkə.

Də sani, m nəm mandə bə tə i cagə magəri e, m sa pwa i wua."

Sə yéi Sosefə n ya bə təm. Sə n twagəsu sə twasi bə yagə :

" Hweru tə n yi paa-tu tə hywambəkə tə e n fwagərəm-tu tə hyáhə.

Tə yi kə hyambase canda, də kə tə taam, də tə kangu. Yagə, tə e n hyambə-bə də í canda."

Ruben pirə toyeni bə sə tə : " M yi i cagəse bə tə : I pə paa Sosefə hweru, i kangə m nui. Yagəlai, tə yí patə fə huməm bini."

Sə yi pə hyá bə tə Sosefə you sə n yagəm, bə maa fə yi twagəsu twagəsəm twam e, də bə sə twagəsu.

Fə yisə, bə candə sə tahi bə yousə.

Fə n yatənə sani sə tahi, bə sə cagə bə tə Simeon e n nəm kwarə-u, bə mwanə bə u huba sə disu hyahə.

Fə mwanə fə tuntwandəbə dwona sə sagəsi diru.

Sə touga diru sə munasi bə korə sə syeli cou bə n hundə.

Sə n nində dai sə syeli Kanaa, sə pweu Sakob tahi, bə u cagə də n da yei kəm Esiptə tintuom hyahə. Sə u cagə bə tə : " Tintuom hyau da tə hyigərə bə tə harə magəri. Bə tə tə maanə bə nagə diisə bə mandə syeli n nwam kəm e, bə bə pigəni dai twali.

Tə u yegə bə tə : « Tə pə maanə syeli diisəm nwa, tə nwam hirə-magərəbə e. Tə pweu sanu, tə yi nwam pwigə n dapəsi dia e, kə carəkə yi n kwa. Tə hywambəkə n kwarənə Kanaa, tə pweu tahi.»

Də sani e, tintuom hyau n təm u nagə mandə dé tə nwam hirə-magərəbə e, bə tə : « I hyahə, hirau carau kwarə ala, twabə pirə diru bə hwi bə mwanə cincani yiebə, n ham-bə bwani.

c) Toyeni nində byendəka-yandau tahi, u cagə byendəkabə u n cesə n dyeli.

d) Byendəka-katau cagə nyosəkau u yi ya bə təm.

e) A wei nyosəkau, a yegə bə ya toyeni hyani bə dwona.

f) Byendəkabə sai wagə twagəsə bə n corə-i hyahə.

2. A cagə bə tə, sənswama, a sa nagə fiigə bə tə toyen-diem-kai nwam toyeni n pə pyesə-i e.

a) A swabərə toyen-dyaki byendəka-yandau toi hyahə bə u mwana sabə-fehu.

b) Byendəkau hyanu, u kwandənu bə twagəsa byendəkau tuou də í sabə-fehu, bə n twagəsú bə twabə bə tei dorə.

c) Sabə-fehu hanyu, dé hu nindənə byendəka-katau tahi, nyosəkau cigərə bə ya

d) Byendəka-yandau cagə u n cesi.

e) Byendəkabə sai wagə twagəsə bə n corə-i hyahə.

C. Nyosəkau paa byegərə bə diem (*twaməm u n yi pə byegə məm*):

1. Nyosəkau kaám byendəkau n dieu sai, u cagə ningə u n maam-kə u bwosi hyahə, də u cera e n kə hyá-u. Hyimə hirau sandə dai, twam Sandə-dapuo ; də u n tou hyám twam pwompwom.

2. A n diem n səsai do-pyampyansibəhu hyáhə bə terə byendəkau tuou u n ya n sai.

3. a) dé u fi bə ya, də sui magərə! A yegə terə tuou ;

b) dé u pə fi bə cagə n sai, a sagə yegə terə tuou ;

c) dé u pə fi bə cagə ningə ningə, a yegə terə twabə.

4. Nyosəkau, a bə fiigə bə tə a yí fi ya bə səsai n ya məm hyaməm bə pwa tagərə ningə ningə.

Də də n fiigi bə tə dieməm də yaam, də tou bansəm!

D. Dó durəkau (myata ciau) maanə, a yí fi paa kárəm
(*twaməm a n yí pə byegə məm*)

Durəkau a diisə, bə mwana a yei tumu. U n kaámsu byendəkabə də bə u cagu ninsi də u diem do-pyampyansibəhu hyáhə, bə sa wasə bə a wusə a douínə bə mandə bə n diem-i do-pyampyansibəhu hyáhə. Byendəkabə yí hyambə dieməm də yaam, də n tou bansəm!

Toyena bə n diem-ha də í diisəm hyahə, a kwandənu bə n kaam də hirəbə n twagəsə-bə, də bə hira bou hyahə bəwagənu bə n twagəsə n dyeli hyáhə.

Durəkau sə byendəkau n dieu sai, u twagəsə ningə cerəkə hyáhə, bə nwanu kuhu toyeni, təpuu toyeni, doru toyeni yiem ama, twam də yí fi bə n twagəsə hirəkwoğə toyeni.

Sakob cesə, də bə kwosu diru Esiptə tintuom hyahə, u ya u bisi bə tə : " Barə n mwanə-i də i ham bə wuúm i twabə ? M cesə də bə yagə bə kwosu diru Esiptə tintuom hyahə.

Teini hyan-hau i nundəni diru tə pə yia bwani."

Sosefə pwe-bisi yisə, bə tei Esiptə tintuom hyahə diru nundəm. Sə yi nwam sə pwigə e. Sakob yi pə yéi, də Sosefə hywambəkə Bensame yí sə twanga.

U yi bansənu hweru kə nində.

Sakob bisi də di-nundəbə twabə, bə yi wagə nində Esiptə tintuom hyahə.

Bwani yi bansə magəri Kanaa syeli-byagəhu hau.

Sosefə e n yi tinə-fə syeli sai, fə e n yi kwosənu-fə hirəbə sai diru. Fə pwe-bisi n nindəm sani, bə kwambə fə disu hyahə, bə pirə sə tina bə tumba tihə.

Fə sə hyambə bə sə mandə.

Bə paa də n nwanu fə pə sə mande.

Bə sə hyigəri, bə sə kaám bə tə : " I yenə man tə ?"

Sə fə yegə bə tə : " Tə yenə Kanaa, bə nagə nundə diru."

Sosefə yi sə mandəse, ama hyansi, sə yi pə fə mande.

Fə sirə fə n yi dansə dansətu hyantu, fə pwe-bisi hyáhə.

Bə tə hyamə bə sə tə : " Bə i twonane. I maanə bə nagə diise bə mandə tə syeli yangəsi tahi, bə tə pigəni dai twali."

Sə fə yegə bə tə : "Yoo cambau ! hyaməm nwa.

Tə maanə diru nundəm e. Tə pweu bouni Kanaa. Tə pweu sanu hyahə, tə yi nwam pwigənu dapəsi dia e.

Tə hywambəkə kwarəni cincani,

tə pweu tahi, də kə carəkə yi kwa."

Sosefə ya bə tə : " M yi i cagə hyaməm e, m sə i maanə tə syeli diisəm e.

Sunswamə, m nəm mandə dó i cagə magəri e.

M pworə də begau hiri : Dó i hyagə pə maane,

i pə yeitə syeli ali də hyahə.

Byendəm 6

Sosefə sa yi kwandə hirə-cetəhu Esiptə tintuom sai hyahə.
Sosefə yi cendə Esiptə tintuom begau tahi twaməm bə tou byena
pwisi tari.
Sosefə yisə bə sim bə digə Esiptə tintuom sai.

Byen-pəleira hyaa a hyahə, diru sandə bə dwona.
Də í byena a hyahə, Sosefə coa diru Esiptə tintuom sai hyahə, bə n
pigu diru syelə-hywamba hyahə, bə cirənu syelə-ceta hyahə, bə
beem.
Fə coa diru də n kwa caarəm, bə sa yi pə yegə bə heem diru wosu,
bə maa tə yi karəkəse.

Bwani nam yí pə cende, dwosi-hyau hyau, u bigə Asnatə sandənu
Sosefə bi-dapəsi dia.

Esiptə tintuom hyahə, diru n yi wurə byen-pəleira hyaa a hyahə, a
katə.
Bwani í byena twangə bə nwanə Sosefə n yí ya kəm.
Bwan-ceti dou tintuom sai hyahə, ama, di-wutu yi kwarə Esiptə
tintuom hyahə.
Bwani cendə Esiptə yiebə fiəgəm, bə n tumə napə begau bə
ywoğeru bwani, bə u kaánsu diru. Begau bə yegə bə tə : " Teini, i
hyambə Sosefə, i paa fə n nəm i kaám kəm."

Bwani n karəkə dai Esiptə tintuom sai hyahə, Sosefə yasə bə byera
bombo-ceta bə n kwosu diru.
Bwani ba n dwonsu bə pa.
Tintuom byəga sai, hirəbə n cirəne Esiptə hyahə bə num diru Sosefə
tahi, bə maa bwani yí pwa yéi n dyeməm.

Kwobə-dyaki : Byegərəm

Byegərəm n nagə bə tiim n dyeli

I mwanə byendəkabə cesə nuyena, nubwona də nuyaam də bə byekə də hirau twagəsu.
--

Byegərəm byegəm

Byensəm sai, i diem nuyeni n bou-ha do-pyampyansibəhu hyáhə.

<u>Dai 1: NIU</u> nuyeni n kwandəni pwoməm : caaru nuyen-tara : <u>buru</u> , <u>pinu</u> , bigə nuyen-nasa : kosi, busi, kusi, <u>bisi</u>	Sinə Caru sən tei caaru. Bə tinga Caai bə wua cala. Caru bisi puli cala. <u>Cala</u> caaru nari.
---	---

<u>Dai 2: fə</u> nuyeni n kwandəni pwoməm : cifə nuyen-tara : tutə, <u>nafə</u> , <u>mefə</u> nuyen-nasa : wofə, <u>sagi</u> , hafə, siifə	Cifə twahə nafə bə sa pə sahé. Nafə yi fi bə tutə mefə. Mefə bəga də cifə.
---	--

<p><u>Dai 3: <i>NIU</i></u> nuyeni n kwandəni pwoməm : bugə nuyen-tara : <u>kugə</u>, <u>bugi</u>, <u>dabə</u> nuyen-nasa : pwobə, yagə, <u>sukə</u>, tebu</p>	<p>Cirəm sani, b́ugə də bugə bə yi dwopə e. Bó tei begau hyahə <u>pwəsəhu</u>. Yagu sibə, b́ugə wagə begau buugə b́ə pwei. Saam derə, begau bisi korə bugə b́ə pwom b́ə kə huba. Də e mwanə-i, də bə hubə bugə.</p>
--	--

<p><u>Dai 4: <i>pi</i></u> nuyeni n kwandəni pwoməm : pitai nuyen-tara : <u>pitə</u>, teinu, <u>pigi</u> nuyen-nasa : pirə, pisə, <u>begau</u>, pinu</p>	<p>Namu puum. Bə u pirə b́ə u teinu pitai. Bə pisə Namu b́ə u pitə u <u>datari</u>. Namu sə u bigə hiri yagə Pitai.</p>
--	--

<p><u>Dai 5: <i>ngə</i></u> nuyeni n kwandəni pwoməm : sangə nuyen-tara : <u>kangə</u>, <u>yangə</u>, bwari nuyen-nasa : tungə, <u>duli</u>, dungə, sungə</p>	<p>Sungə də sangə bə yi tə bə yi hyuom bə twabə bə mandə bansau. Sungə cagərənu kangə bə kə huba bə sagə huba sangə. Kangə fulə sangə. <u>Kə</u> dei. Sungə sə: də a pə sahə, a n cagi.</p>
--	---

<p><u>Dai 6: <i>im</i></u> nuyeni n kwandəni pwoməm : Dabim nuyen-tara : daam, <u>yabim</u>, <u>tiim</u> nuyen-nasa : niim, <u>sím</u>, <u>biím</u>, <u>yaam</u></p>	<p>Pwim cwagə Dabim n pwatə yiem. Dabim hyuou karə dapə-nim pwim b́ə m swotə, pwim wasə. Dabim fwarə magərə, b́ə tə: dapə-nim sui, <u>ama</u> n byerəm n tweinse n suu.</p>
---	---

Tə yí hyambə mandə də hyau tuou buru ?"

Begau sə Sosefə : " A e, Yombətu n fiigəm də sai, tə yí hyambə mandə tuou n a tounu yamfum, bə sagə a tounu cegəsi ? A yí n nwam m mənisi tintuom sai hyahə.
M hirəbə sai yí n yuou a toyena.
Ba m wei, begə-cerəkə n mwanə-kə də m a paanu.
Sunswamə, m a mwanə cou də a yí n tinu Esiptə tintuom sai."

Bá pitə u begə-hywagəm b́ə pira Sosefə, b́ə fə bara begə-ninsi, b́ə fə niha wura-degə.
Bá fə doga sansi san-dyakəhu hyáhə, u tuntwandəbə n disə buusu bə yagə : " Paani fwoni, begau mənisi katə."
Begau n fə mwanə kəm hyamə tintuom sai candu.
Begau yegə cagə Sosefə b́ə tə : " M e begau, ama, Esiptə tintuom sai hyahə, hirau kwa b́ə yí paa ningə də a pə u pa cou."

Byendəm 5

Sosefə sə begau : " A dansətu fiigə ningə carəkə e. Yombətu a fiigə u n nagə paa-i e.

Na-hyuo-sui-pəleiri hyei, də yi-fwam-pəleirə-wowoga hyaa, də fiigə byena pəlei e. Dansətu catu e.

Na-hyuo-pəleirə-weigi hyei, də yi-fwagə-pəleirə-weigətu hyantu, də masə nwam byena pəlei e.

A yahə bwani yí maanə. Bə nwanu m nəm a cagə kəm, begau, Yombətu n a fiigə-u u n nagə paa ningə n dyegə.

Byen-pəleira n paanə-ha, diru yí n bou Esiptə tintuom sai hyahə də karəkə.

Də í dahə, bwan-ceti yí maanə bə n tou byena pəlei, bə mwanə hirəbə du bə tə byen-pəleira n katə-ha diru yi bou. Də í bwani yí fiigə hirəbə. Də yí n bansi magəri, də yí mwanə də hirəbə yí du bə tə diru yi tən wurə e.

Də a tə dansə fwagəsəm n dia, də nagə a fiigə bə tə Yombətu n cagə-i, də kwa dusəm, bə sagə pwa taam nindənəm. Sunswamə, begau, ntə a nəm paa kəm.

Yensə hirau n tou yamfum, bə tou cegəsi, bə u disa tintuom sai disu. A sagə yensə u dahəkantwangəbə, də bə yí n twolə bə cau diru n wurə byen-pəleira.

Də hirau n tou diru, də tə n mingəm, u tə tutə coú n num, bə pirə n carəm bə bə mwanə.

Bwani n kwa byena n dye-ha hyaa a hyahə, bə wagə bə coa diru bə teinu syelə-ceta hyahə, bə tə kwondə bombo-ceta hyahə, tə n bei də a n nəm kaám kəm.

Də a paa kə hyamə, diru yí n bou byen-pəleira twaa n panə-ha a hyahə, bwani pə wua syeli."

Də í toyeni natə bə mwanə Esiptə tintuom begau bə wagənu u dahəkantwangəbə.

U cagə u dahəkantwangəbə bə tə : " Yombətu tagəm wagə bouu hirau akwei.

<p>Dai 7: <i>da</i> nuyeni n kwandəni pwoməm : Dabai nuyen-tara : <u>daru</u>, <u>dasi</u>, yogə nuyen-nasa : dabə, dasəm, <u>corə</u>, dali</p>	<p>Dabai yí n bou Dasai. Daa yousə bə tə: ¿Barə n paai i sə dasibəkə yí n kwa? Datiri sə: Cahəsü, daa-magərəm yí n bou, də a yí hya bə daasi magərə bə nwanu daa səsai.</p>
--	---

<p>Dai 8: <i>ywa</i> nuyeni n kwandəni pwoməm : ywamau nuyen-tara : tosi, <u>ywagi</u>, <u>ywabi</u> nuyen-nasa : ywamə, <u>pati</u>, ywasə, ywabə</p>	<p>Camə sə <u>bə nui</u>: "a pwam fi bə mandə ywamau ywaməsəm." Yombətu sə: "Tə pə kwandənu bə ywomba tə ywamə." U hyá n mwanə-i u bə yera. ¿I pə hyambə Byalə ywamə ywonsu?</p>
--	---

<p>Dai 9: <i>bu</i> nuyeni n kwandəni pwoməm : cebu nuyen-tara : kagi, <u>pabu</u>, <u>cebu</u> nuyen-nasa : sabu, <u>yasi</u>, cabu, tibu</p>	<p>Duru kwa ba dobu carəbu u yahə. U ywonsə tebu yui. Ama, də bə u pa cebu, u pwam. Duru sə bə pabu pə dwondə dosi. Duru pua bə <u>sa</u> cagi.</p>
---	---

<p>Dai 10: <i>a</i> nuyeni n kwandəni pwom məm : baru nuyen-tara : kogə, <u>watə</u>, <u>nafə</u> nuyen-nasa : bwara, cara, <u>tukə</u>, cala</p>	<p>Baru də tagəfə bə yi humə. Tagəfə yiirə, niim wasə. <u>Baru</u> yansi yia magərə. Yansi begau tei taam tagəfə. Tagəfə daasəbə fwarə. Bə yatəni bə pwom. Yansi pwatə.</p>
---	--

Byegərəm nyosəm

Sabi yaam

1. Nyosəkau kwandənu bə n yuum sabi bə twangə u nou dieməm bə kwanə cou n dia (2) byendəkabə hyambə. Nyosəkau pə kwandənu bə n yuum sabi də u nou dirə dieməm.
2. Də byendəkabə i wagə bə ya sabi cou n dia (2) bə ba twangə dieməm.
3. Nyosəkau terə byendəkau cera də hya bə wagə bə ya.
4. Nyosəkau yegə terə byendəkau cera də hya bə wagə bə ya.
5. Nyosəkau yegə terə hirə-tarau də hya bə ya.
6. Də byendəkabə i wagə bə yegə ya sabi cou n dia (2) bə ba twangə dieməm.

Nuyeni wurəm

YUOI: Tə pə yuum n kwaməm dieməm hyahə.

7. A wurə toyeni hyahə nuyena n tou-ha furu a tihə.
8. Bə yegə ya toyeni hyani.
9. Hiri a n yí wuri hyani, a mwana byendəkabə də wusə.
10. A yegə diem hiri hyani bə paa furu də tihə.
11. Də byendəkau i wagə bə ya.

Twai yenə baru hyou u hyahə, í pəlei bə pə tou bə yangi, də i wondəm kwa sənsaməm.

Esiptə tintuom hyahə, m nam pə hyambə i buru hini.

Na-hyuo-weigi hyei, i sa n niim cembi, pəleiri n tou-hi kwan-sui.

Ama, də a i hyambə, a pwa mandə bə tə i niimse ningə, bə ba n nwam weigi hi.

M tə hyamə bə sində.

M sagə yegə dou, bə dansə dansətu twatu.

Bə hyambə yi-fwagəru pəlei, yi-hangəhu carəhu hyáhə, də tə tou yibi-wowoga. M sagə hyambə yi-fwagəru twatu tə pəlei ; də hyantu nwam yi-fwam-fwantu bə kwa biim, bə pə sui, bə nwanu yiru n tə korə-tu. Yi-fwan-weigə-pəleirətu hyantu, tə n niim yi-fwagə-yunyuna hyaa.

M cagə tibəbə hyamə, ba də hyiau pə fí bə m cagə tə yuoi."

Byendəm 4

Da-tari dai n nwam begau sandə-dai boi.

U saha diru bə wusə u mandətu sai, bə bierə u daam ciau, də u pen ciau, u mandətu hyantu tə disu hyahə.

U yegə yega u daam ciau u twaməm, u yegə cendə bə n u muom u daam. Bə wua u pen ciau bə u saga tigə, bə nwanu Sosefə n ba da bə cagə kəm bə dansətu dai.

Ama, daam ciau hyau, u tə hyamə bə du, u pə sirə Sosefə yem begau tahi.

Də n tou byena dia, Esiptə tintuom begau dansə.

Saam derə, u yaməm pə n narə. U mwanə bə wusəni tibəbə, də cegəsi hyamə Esiptə tintuom sai hyahə.

U bə cagə u dansətu. Hirau pə fī bə u cagə tə yuoi.

Də sani e, begau daam ciau n u cagəm bə tə : " Begau, m nəm sirə yagə m hwe-wutu hyintu yem.

Dai hini, a yi tə hunənuse, m wei də a pen ciau, bə tə bia.

Tə dia-su, tə wagə dansə yagu caru dansətu də tə pə wagə hau, də n dyeu, u dansətu tou tə n cagə yagəm. Ywomba hyahə, Ebrə hyiau yi bou bə dyahəsə bə muom ywomba basəbə ciau. Tə u cagə tə dansətu ; u tə degə-degə tu.

Də paa n dyeu sai tahi bə nwanu u n tə cagə kəm.

Bə m yega m twaməm, bə wua pen ciau, bə u saga tigə.

Begau twona bə tə bə tei byerəni Sosefə.

Bə pwei bə tei bə fə yerani ywombə-dii hyahə, bə fə pwondə, fə pyesa fə ninsi, bə tei begau tahi.

Begau fə tə : " M dansə dansətu, hirau pə fī bə m degə-tu. M cesə də bə yagə də bə a cagə dansətu a ba tən mandə e tə yuoi."

Sosefə u yegə bə tə : " M nwa n nəm a cagə-u a dansətu yuoi, Yombətu e n nəm a dega-u də a twangə."

Begau fə cagə bə tə : " M sən dansə bə bou barə-ceni.

Bə hyambə na-hyuoī pəlei, də i sui bə tou ; i yenə də í baru hyahə, bə cendə bə n hwobu mworu barə-ceni hyáhə.

Nuyeni byegərəm

12. Nyosəkau, a wondə sabi hyahə, kogə hau, a yí hyambə nuyeni n kwandəni pwom məm. A cagə byendəkabə bə byegərə suu də í nuyeni, a n nəm yuum sani.

13. A ya toyeni səsai. Də a tən nində də í nuyeni tahi, a pwom nandambwohu n cerəm.

14. Nyosəkau də byendəkabə, bə wagə bə ya toyeni səsai, də i tən nində də í nuyeni tahi, i də pwom nandambwohu n cerəm.

15. A terə byendəkau cera də hya, i wagə bə ya toyeni səsai, də i tən nində də í nuyeni tahi, i də pwom nandambwohu n cerəm.

16. A yegə terə byendəkau cera də hya, i wagə bə ya toyeni səsai, də i tən nində də í nuyeni tahi, i də pwom nandambwohu n cerəm.

Nubwoni byegərəm

17. A wusə nuyeni hyani yanfum, də a tən nində nubwoni n dyeli, a pwom nandambwohu cou n cerəm (1).

18. Nyosəkau də byendəkabə bə wagə bə wusə nuyeni hyani yanfum, də bə tən nində nubwoni n dyeli, bə pwom nandambwohu cou n cerəm (1).

19. A kaám byendəkau n dieu n nagə-u, bə wusə nuyeni hyani yanfum, də u tən nində nubwoni n dyeli, u pwom nandambwohu cou n cerəm (1).

20. A cagə byendəkabə səsai wagə, bə wusə nuyeni hyani yanfum, də bə tən nində nubwoni n dyeli, bə pwom nandambwohu cou n cerəm (1).

21. A terə byendəkau cera, u yegə wusə nuyeni hyani yanfum, də u tən nində nubwoni n dyeli, u pwom nandambwohu cou n cerəm (1).

22. A terə byendəkau tuou, u yegə wusə nuyeni hyani yanfum, də u tən nində nubwoni n dyeli, u pwom nandambwohu cou n cerəm (1).

Nubwona hana fiigam

23. A sə də byendəkau n hyambə-u nuyeni də də nwanu i n dyem bə pwom-ni hyani, u yorə nou.
24. Də byendəka-katau n dyem-u bə corə nuyeni də də nwanu də í nuyeni, u də wusə yanfum, də u tən nində nubwoni n dyeli, u pwom nandambwohu cou n cerəm (1).
25. A kaám byendəkau hya, u cagə də í nuyeni n nwanu kəm nuyeni hyani.
26. Də də hyau tou nari, a cagə byendəkabə səsai wagə, bə wusə nuyeni hyani yanfum, də bə tən nində nubwoni n dyeli, bə pwom nandambwohu cou n cerəm (1).
27. A terə byendəkau cera, u yegə wusə nuyeni hyani yanfum, də u tən nində nubwoni n dyeli, u pwom nandambwohu cou n cerəm (1).
28. A terə byendəkau tuou, u yegə wusə nuyeni hyani yanfum, də u tən nində nubwoni n dyeli, u pwom nandambwohu cou n cerəm (1).
29. Bə ba n pwahu kə hyamə, bə wagənu nuyena twaa byendəkabə n nəm corə-ha hyaa.

Nuyaam byegərəm

30. Nyosəkau, a wondə sabi hyahə, kogə hau, a yí hyambə nuyena tari, də a dia tihə caarə furu.
Nwanəm byendə-cembəm hyahə : buru, pinu, bigə.
A cagə byendəkabə bə byegərə də í nuyen-tara.
A ya də í nuyena, bə kaám byendəkabə hyahə u cerau, u a cagə n dyeha n wagə-ha.
31. Nyosəkau, a wondə sabi hyahə, kogə hau, a yí hyambə nuyena nasə, də də ceri tihə caarə furu.
Nwanəm byendə-cembəm hyahə : kosi, busi, kusi, bisi.
A cagə byendəkabə bə byegərə suu də í nuyen-nasa. A ya də í nuyena, bə kaám byendəkabə hyahə u cerau, u a cagə n dyeli n kaam-ni bə pə wagənu twaa.

Saam Sosefə maanə bə durəm, bə mandə bə tə bə yaməm pə narə. Fə bə kaám bə tə : " Barə n paa-i də i yaməm pə narə yagəlai ?" Bə fə yegə bə tə : " Tə dia-su, tə sən dansə dansətu tə pə hyambə n nəm tə cagə-u tə yuoi." Sosefə bə tə : " Yombətu e n nəm i cagə-u tə yuoi. M cagəni i catu."

Begau daam ciau sə : " M sən dansə, də tigə bə n sansə n dyekə bya daam, də kə nwsə m disu hyahə, bə tou bahi tari. Də də í bahə-tari tou ti-pyaga. Kə pwii bə sandə tibi-miəga. Də m pugə begau daam hwambəkə. M hwasə kə ti-bya bə pyarə də í hwambəkə hyahə, də kwandə daam, m mwanə begau."

Sosefə sə : " Bahə-tari hyei, í fiigə daa tari e. Də daa tari twéi, begau yi a byerə, a yegə cendə a twaməm, bə n u muom u daam, bə nwanu a n ba tən u muom kəm. A dansətu n cagə tə kəm hyamə. M a taam e, a pə du m yem ba dai hini, də n nəm sutə dai bə a mwanə. A n sii m yem, bə cagə begau m yem, bə mwanə bə m yera ywombə-dii ali də hyahə."

Pen ciau cesə, də Sosefə cagu u dyakə-tuou u dansətu yuoi. U wondə bə n nwam tə sui, u fə tə : " M masə sən dansəse, də m tou pen pyatətu tari. N bou-hu hyáhə, begau n hyim diru n dyetu, tə buru pwompwom bou hu hyahə. Də nesi cirəni bə tə hyim m yuoi hyáhə." Sosefə sə : " Pyatətu tari fiigə daa tari e. Də daa tari twéi, begau yí a yera ywombə-dii hyahə, bə a wua bə a saga tigə, nesi n cirəne bə a ywabu. A dansətu yuoi hyamə."

Byendəm 3

Pwahau n hyambəm hyamə də Sosefə pwei bə kaam fə dyerəkə, u kuusə bə wusə təpuu hyahə yiebə bə bə cagə bə tə : " Wondə, i hyambə m yahə dau n huranu Ebrə də u yí tə wondə yoyoom. U douni bə nagə bə m tihi, m masə buusə. U n cesəm də m buusu bə wusu hirəbə, u kaam u dyerəkə bə pwei."

U n pugə fə dyerəkə bə n bei u yahə dau hunəm. U dau hunə, u sə : " A n tə maanu Ebrə hyau, u douni bə nagə bə m tihi. " Potifa n cesə sani Sosefə n paa-i u pwahau, də u dwongə. U fə mwei, bə tei fə bia begau ywomba n bie tahi. Fə sa n kuum ywombə-dii. Yombətu yi wagə bounu Sosefə ywombə-dii hyahə ; bə fə surəku, bə mwanə n wuum wei ywomba u n fə fwa, bə fə mwanə candu də fə yi n wonsu ywomba. Fə e n yi disə-fə twaməm sai hyahə. U sa yi pə yegə wonsu u n yi mwanə-i səsai Sosefə, bə maa Yombətu yi wagə bə fə bounu, bə fə tiim twaməm sai hyahə.

Də n bou bou, dai twali Esiptə begau tuntwandəbə camə dia pyetə u hyáhə. Tuou yi disə begau daam hau, tuou n disə begau pen hau. U bə hunənu, bə tei bə bə bia begau basəbə ciau n tinə ywombə-dii n dyeli, də hyahə ; Sosefə n yi bie tahi. Ciau hyau, u mwanə Sosefə kwandə hirə-dyakəbə hyamə bə tuntwan-bii. Bə yi bou ywombə-dii hyahə, də yu kunkwangə.

Yagu hiu, də í ywombə-dii hyahə, begau daam ciau də u pen ciau, bə dia-su bə dansə. Də n dyeu, u dansətu tou tə n cagə yagəm.

32. A ya toyeni səsai, bə cagə byendəkabə bə pwom nandambwohu n cerəm, bə n tən cesə sani bə n hyambə nwanəm hyaməm, də yí fi bə n nwam twam nubwoni, twam nuyaam, twam niu n tən doúm hyamə hyáhə.
33. Nyosəkau də byendəkabə, bə wagə bə ya toyeni səsai, bə pwom nandambwohu n cerəm, bə n tən cesə sani bə n hyambə nwanəm hyaməm, də yí fi bə n nwam twam nubwoni, twam nuyaam, twam niu n tən doúm hyamə hyáhə.
34. A terə byendəkau cera də hya, i wagə bə ya toyeni səsai, bə pwom nandambwohu n cerəm, i n tən cesə sani i n hyambə nwanəm hyaməm, də yí fi bə n nwam twam nubwoni, twam nuyaam, twam niu n tən doúm hyamə hyáhə.
35. A yegə terə byendəkau cera də hya, i wagə bə ya toyeni səsai, bə pwom nandambwohu n cerəm, i n tən cesə sani i n hyambə nwanəm hyaməm, də yí fi bə n nwam twam nubwoni, twam nuyaam, twam niu n tən doúm hyamə hyáhə.

Kwobə-tari : Tyemba mandəm

Tyemba mandəm n nagə bə tiim n dyeli

A mwana byendəkabə n twahə :

- bə hira mandəm.
- bə n twahə sabi pugəm bə ya suu.
- bə n twahə futi də kənkana də mandəm ninsi twasi hyahə.

Byegəm bə mwanə byendəkabə mandə bə hira dieməm

(Də pə nwam dai səsai twaməm nwa.)

- Nyosəkau pirə sabə-fehu bə hu tutə n dia, hu wogəsi hau, bə diem byendəkau n dieu sai u hiri də n dagə bə cara sabə-fehu.
- A pirə sabə-fehu bə hu tutə n dia, hu dagəsi hau, bə diem byendə-kau n dieu sai u hiri, də hiri twali də n dagə bə cara sabə-fehu.

Nyosəm bə mandə tyemba

Byendəkau n twahə u hiri mandəm

kari cembī hyahə: da-cembə-dai (1), da-dyakə-dai (2) də da-tarə-dai (3)

1. A mwana byendəkau n dieu sabi də u hiri diemse hyahə.
2. A u cagə bə tə : u wondə suu u hiri n diem kəm, bə wasə bə finsa bə dua u hiri hau.
3. A pirə də í sabə-fehu bə dwonsa hiri twali hyahə.
4. Bə u tə u fiigə u hiri.
5. A pirə sabə-fyatu bə tə wagə, bə wasə bə n fiigu sabə-fehu cerəhu cerəhu bə hyambə byendəkau n mandə-u u hiri, u yisə bə n wosə bə wusə u hiri.

Cendəbə n ninsam dai Sosefə Esiptə tintuom hyahə, hirau bə n yi wusə-u bə yagə Potifa, də u nwam begau basəbə ciau ; u fə nundə. Yombətu yi wagə bə bounu Sosefə.

Də e n yi mwanə-i də fə n yi pahu-i sai yi tən sui.

Fə yi bou fə cambau Esiptə tintuom yuou təpuu hyahə.

Potifa yi mandə bə tə Yombətu wagə bounu Sosefə, bə fə surəku fə n pahu-i sai hyahə.

Potifa fwárə Sosefə, bə fə mwanə təpu-hyandu, fə n wonsu u toum sai.

Potifa n yi mwanə dai Sosefə təpu-hyandu, də fə yí n nwam disəkantiau u toum sai hyahə, Yombətu surəka u təpuu, bə wagənu u kuru, də Sosefə hyáhə n mwanə-i.

Potifa sa pirə u toum sai bə cieba Sosefə nou hyahə.

U sa yi pə yegə wonsu təpuu hyahə ningə hingə ; də də pə sandə u nindigəhu nwa.

Sosefə yi nwam kuntagə n su-kə bə tei wasə, də ha nində də fə cambau pwahau yí fə sam.

Dai twali, u fə wusə bə tə : " M pisənu." Sosefə u yegə bə tə :

" Də pwa yéi, m cambau m mwanase u toum sai hyáhə candu.

U pə wonsu təpuu hyahə ningə hingə.

U tagase də sai m nou hyahə.

Təpuu hyahə, hirau pə m tounu bansəm.

U pə m kangənu ningə, də də pə sandənu a wei nwa, bə maa a nwam u pwahau e. Də yí tə kəm tə də m nəm paa də í nin-hweerəkə buru, bə yí pyetə m Yombətu hyáhə ?"

Də í pwahau ba n fyegu Sosefə dai səsai bə nagə fə u pisənu, də fə kangu.

Dai twali, Sosefə dou təpuu hyahə bə nagə dyahə, də tuntwandəbə kwa duhu hyahə. Potifa pwahau sə fə dyerəkə səsapə, bə fə tə : " maanə a m pisənu."

Sosefə pwei, u hyuom, dyerəkə sutə. Fə n yeitə bə yasə də u pugə dyerəkə.

Byendəm 2

Bə tə hyamə, bə wondə n nwonl Ismail cendəbə də bə nwanə fwaə. Də í cendəbə, bə yi yenə Gala byagu, bə pa Esiptə tintuom. Suda ya u pwe-bisi bə tə : " Yasəni, tə kə kwosənu cendəbə aba" Twasi yéi u n ya bə tə kəm. Cendəbə n nindəni sani sə tahi, sə yera Sosefə bwi-tityagəhu hyahə, bə fə kwosənu də í cendəbə, pe-biim pwisi-dia. Də í pei mangənu bə n yi num ywombi n tou-i bə cendə byena num, bə tei tu byena pwisi-dia. Cendəbə hyamə, bə fə hura Esiptə.

Ruben yegə tei bə wondə bə n nwa, Sosefə kwa bwi-tityagəhu hyahə. Də yaməm figərə. Də mwei də dyerəkə bə cierə. Dyerəkə cierəm fiigə yam-pwo-cetəm, yam-swanəm e. Də yatənə də pwe-bisi tahi bə sə tə : " Bigə hyangə, kə kwa bwi-tityagəhu hyahə. m wei, m nəm tyendə ?" Sə tə hyamə, bə mwei butwoi bə catə ; bə pirə Sosefə dyerə-sugə bə hyu hiim hyahə. Bə twona bə wagənu dyerə-sugə hyangə, bə tə bə hwi fiigə sə pweu, bə u cagə tə : " Ntə ! Tə n hyambəni dyerə-sugə n dyekə, wondə suu dá a bigə yiegə". Sakob mandə u bigə dyerəkə bə tu dabwoni bə tə : " M bigə dyerəkə e ! Cucugə e n kə mwei-kə, bə cie-cierə bə hwobi." U yaməm swanə, u mwei u dyerəkə bə cierə. Bə yii kala-ce-kwankwam-hyihyagəhu, Isəraël yiebə hu-harəkə-nində e. Bə ham u bigə huməm, bə kwana daa pwompwom. U bisi sai maanə bə u taam, u kangə bə ya bə tə : " M ba yí n ham e m bigə huməm, bə n kwandənu m kə twangəm huduhu." Bə ba n yousu u bigə huməm.

Bə n pugərə kəm sabi

1. Fiigə bə n pigə kəm sabi də bə n də beem kəm bə pə də pwaba, bə sagə pə də cierə. Bə pə diem sabə-yakai hyahə.
2. Bə fiigə byendəkau bə n pugərə kəm sabə-yakai. Bə fiigə bə n peesə kəm sabə-fyatu.
3. Bə fiigə sabə-yakai disu, də dahə, bə fiigə sabə-fe-katahu də sabə-fe-yandəhu, bə fiigə sabi hyáhə də sabi tihə, sabə-fehu cetə tahi də hu wasə tahi.

Futi, nuyaam, nubwona də nuyena mandəm

Da-cembə-dai (1)

1. A diem do-pyampyansibəhu hyáhə sunswon-kata-dyaki.
2. A terə byendəkau n nagə-u, u maanə bə terə sunswon-katau hyahə futu n kaam-hu.
3. A terə tuou u sagə maanə bə paa kə hyamə.
4. A mwana byendəkabə sai paa kə hyamə bə sabə-yakaa hyahə.
5. A diisə byendəkabə n fiigə futi n dyehi bə hyambə dá bə mandəsə suu.
6. A terə byendəkau n nagə-u, u maanə bə terə sunswon-diaku hyahə futu n kaam-hu.
7. A yegə terə byendəkau tuou u sagə maanə bə paa kə hyamə.
8. A mwana byendəkabə sai paa kə hyamə bə saba hyahə.
9. A diisə byendəkabə n fiigə futi n dyehi bə hyambə dá bə mandəsə suu.
10. A paa kə hyamə sunswon-nundi n kwarə-hi.

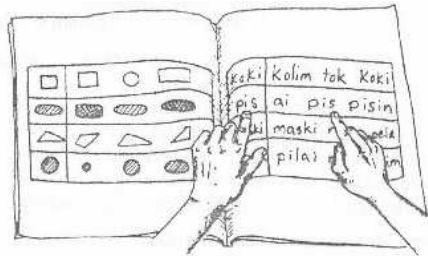
Da-dyaki (2), da-tari (3) də da-nasi (4)

1. A mwana byendəkabə sai bə n twahə futu n kaam-hu terəm sabə-yakai hyahə.
2. A diisə byendəkabə n fiigə futi n dyehi bə hyambə dá bə mandəsə suu.

3. A terə byendəkau n nagə-u, u cagə futu n kaam-hu u nwam futu twa. A kaam dɔ byendəkabə sai yeise.
4. Də bə sai pə yei, a kaám byendəkabə twabə bə cagə bə n maam kəm.
5. A paa kə hyamə sunswon-hadwandi n kwarə-hi hya-hi.

Da-nundi (5)

1. A diem do-pyampyansibəhu hyáhə sunswon-kata-dyaki.
2. Bə terə byendəkau n nagə-u, u fiigə futu n nwanu-hu futu magəru bə wagənu u nandambya dia bə nwanu bə n fiigə kəm futu ahu hyáhə.
3. A terə tuou u maanə bə paa kə hyamə.
4. A mwana byendəkabə sai paa kə hyamə bə saba hyahə.
5. A diisə byendəkabə n fiigə futi n dyehi bə hyambə dɔ bə mandəsə suu.
6. A terə byendəkau n nagə-u, u maanə bə fiigə futu n nwanu-hu futu magəru sunswon-diaku hyahə.
7. A yegə terə byendəkau tuou, u sagə maanə bə paa kə hyamə.
8. A paa kə hyamə sunswon-nundi n kwarə-hi.

Karə-dyaki

1. A mwana byendəkabə fiigə sabi hyahə, nuyaam, twam nubwona, twam nuyena n nwanu-ha.
2. A diisə byendəkabə n fiigə nuyaam, twam nubwona, twam nuyena, bə hyambə dɔ bə mandəsə suu.
3. A terə byendəkau cera, u cagə nuyaam, twam nubwoni, twam nuyeni n bou hani twa. A kaam dɔ byendəkabə sai yeise.
4. Də bə sai pə yei, a kaám twabə bə n maam kəm.
5. A paa kə hyamə sunswon-hadwandi n kwarə-hi.

Fə sagə cagə fə pweu də í dansətu. Fə pweu fə hari bə tə : " Də í dansətu tə buru tə hyamə ? A maam bə yagə m wei, a hyuou, də a pwe-bisi, tə yí kwambə a disu hyahə ?"
Fə pwe-bisi n fə tounu yantwam, ama fə pweu ba n sii də í dansətu.

Sosefə pwe-bisi yi tə hyamə, bə tei Sisem syeli hyahə sə pweu doru sieməm.

Dai hini, Sakob wusə Sosefə bə tə : " M nagə bə a twona Sisem a pwe-bisi tahi."

Fə sə : " M nəm tei".

Sakob sə : " Tei, a hyambəni dɔ a pwe-bisi kwani narə, dɔ doru tahi ningə kwa."

Eberon hyahə e bə n yi boum, Sakob twona Sosefə.

Fə yisə bə n tingə Sisem syeli hyahə, bə n digə bə yensu fə pwe-bisi.

Fə pwe-bisi fə hyambəni bani.

Fə n nagə nindəm sə tahi, sə cendə bə n cugu bə yí fə wua.

Sə n cagə sə twasi bə yagə : "Dəndansə-ciau hyamə n paanə-u. I yasə tə u wua, bə kaam bwi-tityagəhu hyahə.

Bə hwi bə cagə bə tə cucugə e, n u mwei-kə mwohu hyahə. Tə yí hyambə dɔ u dansətu yí dyahə."

Ruben cesə sə n twagəsə yagəm, bə yensə bə yí pwasa Sosefə. Bə tə hyamə, bə sə tə : "Yasəni, tə pə fə wua."

Də yegə bə sə tə : "Teini, i fə kaam yendu bwi-tityagəhu ahu, hu hyahə. I pə fə wua".

Də yí nagə fə pwasa bə fə hura fə pweu tahi e.

Sosefə n nində sani fə pwe-bisi tahi, sə fə mwei, bə batə fə dyerə-sugə, bə fə kaam bwi-tityagəhu hyahə, də hu kwa niim. Bə ham bə nagə di.

Sosefə bwosi toyeni

Byendəm 1

Sakob hwi Kanaa syelə-byagi, u pweu n yi ham tahi. Wondə u bisi toyena n yei kəm. Sosefə yi tou pwigəm byena pəlei. Fə yi tən siem doru bə wagənu fə pwe-bisi, fə hyuou yantwabə Bila də Silpa, bə bisi. Sakob yi fwa Sosefə bə paanu u bisi twasi, bə maa u yi fə sandə bə ciemse. U yi fə síem dyerə-sugə. Sosefə pwe-bisi mandə bə tə sə pweu fwa Sosefə bə sə paanu. Sə tə hyamə, bə sa n fə sia, bə pwa fı bə fə twagəsənu də buo-nari.

Dai hini, Sosefə dansə. Saam derə, fə cagə fə pwe-bisi, bə sə tə : "Byegərə-ni, i cesə m dansətu. M sən dansə də tə bou kuhu hyahə, bə haam mworu bə tə hubu. M í mwo-togi yisə bə nwsə, i yaa də kwotə bə kwambə də disu hyahə". Fə pwe-bisi fə tə : " A maam bə yagə dai hini a yí kwandə tə begau bə n tə tinu ?" Sə sa dwsə bə yegə bə fə sierə, fə dansətu də fə toyena yem.

Dai twali, Sosefə yegə dansə, bə sagə cagə fə pwe-bisi bə tə : " M sagə sən dansəse dansətu twatu : yeni, hwarəkə də pwigəm hwarəbii-cari maanə bə kwambə m disu hyahə".

Kwobə-nasi : sabi də sabə-diendə-dou

Dieməm byendəm n nagə bə tiim n dyeli

Bə mwana byendəkabə n twahə :

- Sabə-diendə-dou pugəm suu.
- Bə fiigə bə n pugərə kəm sabə-diemkai.
- Bə fiigə byendəkabə bə n nəm bea kəm bə nei sabə-diemkai hyahə.
- Bə mansə nou dieməm.
- Bə fiigə bə n diem kəm byali də də sui bə pyensə.
- Bə n twahə bə hira dieməm.

Də pə nwanu bə du bə byensa bə n nəm diem kəm byali. A pə yensə byensəm kənkana hira wusəm. A n nwam kənkana a pə wusə a hira : Bə nwanu (C) a sə hwarə-you.

Dieməm byendəm

Bə mansə nou dieməm

- ❖ A cagə byendəkabə bə tə bə diem bə wagənu nou bə n puum-hu hwanga. Də nagə cagə bə tə kogə yi n diem bə wagənu kə kogə e.
1. Tə kwandənu bə byendə dapuosi n hau kəm sə nandambia.
 2. A dumba a nou tabəhu hyáhə bə sa n hau a nandambii ceri ceri.
 3. A dyabəsə a nou tabəhu hyáhə bə n pwaru a nandambii ceri ceri.
 4. Bə tə a nei swaga bə wagə a nandambia sani ceri.
 5. Twam-dyahəkam twam.

A bə byensə nuyaam dieməm

1. A yí diem bə bə fiigə do-pyampyansibəhu hyáhə bə n pwahu kəm.
2. A fiigə a nou yaám hyahə bə n diem kəm, də byendəkabə twangə bə pwahu kə hyamə.
3. A yí bə byensa dieməm tihə bəwagənu hangu, bə kwandənu bə korə hangu bə wagənu nandambi-dai də nandambia twaa dia, bə n nwanu n byendəsu dieməm.
4. A tiim byendəkabə bə diem bə sabə-diemkai hyahə.
5. Byendəkabə n pyensəbə də bə wasə, bə yí fi bə n diem sabətu twatu hyahə.

Byendəkabə diem bə hira (*kari dyaki hyahə*)

1. Mwanə byendəkau n dieu sabə-fehu də u hiri bou hyáhə.
2. A cagə byendəkabə bə diisə suu bə diem bə hira sabətu twatu hyahə.
3. Də bə wasə, a bə cagə bə wondə suu bə hyambə bə n dyahə kəm.
4. Mwanə bə diem bə hira bə pə wuum.
5. Də bə wasə, a bə cagə bə wondə suu bə hyambə bə n dyahə kəm.

Byendəm wasəm

- ❖ Də a byensə dieməm bə wasə, a terə Sosefə toyeni hyahə hani ceri bə ya. A yí n wonsu daa səsai sabə-tyesəkai hyahə, bə hyambu byensəm a n tou-məm də dai.
- ❖ Nyosəkau kwandənu bə diem sabi bə mwanə byendəkau n ba dieu dai ceri sabi ceri, bə tei bitə byendəkabə sai, bə n kwandənu dakoru wasəm.
Daa səsai, də a ya Sosefə toyeni bə wasə sani, a mwanə byendəkau cera sabi a n byegi hyani. Də byendəkau cigərə u sabi, u kwandənu bə hyambə tuou n twahu Byali yaam bə mwanə bə u ya-i. Də yii e, də a magərau yí də ya.
Byegəm : Də də í sabi nindəsə furi nasə, də magə e.

Daa səsai, a kwandənu bə byegə a twaməm bə fi cetə byensəm

1. kwansəm nyosəm
2. toyeni byegərəm
3. Sosefə bwosi toyeni yaam
4. bə diem dai ceri sabi ceri bə mwanə byendəkau cera